

PRIJESTONICA CETINJE

LOKALNI AKCIONI PLAN ZA MLADE PRIJESTONICE CETINJE 2020-2021.godinu

Cetinje, januar 2020. godine

Uvodno obraćanje Gradonačelnika

Obezbjedivanje optimalnih uslova za nesmetan individualni i profesionalni razvoj mladih, razumijevanje, podrška i prepoznavanje njihovih kreativnih i intelektualnih potencijala, ali i otvorenost i spremnost da im se pomogne u rješavanju problema sa kojima se suočavaju, trebalo bi da bude zadatak cijelog društva. Donošenje lokalnih akcionih planova za mlade zato je važna aktivnost, koja podrazumijeva posebnu senzibilnost i uključenost stručnjaka i drugih zainteresovanih strana, a sve da bi se na zahtjeve mladih odgovorilo blagovremeno i adekvatno.

Na mlade ljude uvijek, a posebno u tranzicionim i posttranzicionim zemljama, treba gledati kao na potencijal i važan resurs razvoja grada i države. Ovakav pristup izuzetno je važan u sredinama koje se suočavaju sa globalnim fenomenom starenja stanovništva, ali i sa izraženim generacijskim jazom među potencijalnom radnom snagom. Gradovi – nekadašnji industrijski centri, najbrže korak sa potrebama savremenog tržišta rada mogu uhvatiti, između ostalog, kroz pametne, sveobuhvatne omladinske politike, koje će omogućiti kreiranje ambijenta za ostanak i zapošljavanje mladih, ali i za pravedniju raspodjelu resursa i dobara.

Prvi Lokalni plan akcije za mlade Prijestonica Cetinje donijela je 2012. godine, s namjerom stvaranja ambijenta u kome će mladi istinski biti uključeni u kreiranje sopstvenog života. Donošenje Lokalnog akcionog plana (LAPM), potvrda je spremnosti lokalne uprave da slijedi smjernice koje su formulisali mladi Cetinja, ali i da sprovodi neophodne aktivnosti i mjere koje će dovesti do dodatnog unaprjeđenja položaja mladih i poboljšanja kvaliteta života.

Lokalni akcioni plan za mlade za period 2020-2021. za Prijestonicu Cetinje nastao je kroz zajednički rad lokalnih institucija, organizacija, pojedinaca i mladih, koji su kroz partnerski rad i razmjenu znanja, iskustva i ideja formulisali najoptimalnija rješenja. Lokalna uprava ovim dokumentom obavezuje se da predložene mjere i akcije unapređuje, a kroz koordinaciju sprovođenja plana podrži sve učesnike u procesu radi osnovnog cilja - poboljšanja uslova za život i rad mladih.

Lokalni akcioni plan za mlade Prijestonica Cetinje donosi u iskrenoj vjeri da rad na unaprjeđenju položaja mladih zapravo tek počinje usvajanjem ovog dokumenta. Kao lokalna uprava moramo biti pažljivi i odgovorni prema najvažnijem resursu kojeg imamo, jer naša budućnost, razvoj i prosperitet leži u rukama mladih.

Zahvaljujemo se svima koji su učestvovali u izradi Lokalnog akcionog plana za mlade, uz iskrenu želju da ono što smo predvidjeli sprovedemo u praksi, pratimo potrebe mladih i radimo za njih i za nas.

Gradonačelnik
Aleksandar Kaščelan

2. Predgovor

Lokalni akcioni plan za mlade - LAPM, predstavlja strateški dokument u oblasti omladinske politike, koji ima za cilj da ispita trenutni položaj mladih, te predloži konkretne aktivnosti u smjeru rješavanja identifikovanih problema i poboljšanja kvaliteta života mladih u gradu. Lokalni akcioni plan za mlade se donosi u skladu sa Zakonom o mladima (Službeni list Crne Gore, br.025/19 , 027/19). Lokalni akcioni plan za mlade donosi se na lokalnom nivou u cilju ostvarivanja interesa i potreba mladih, te sadrži mjere i aktivnosti u cilju sprovođenja omladinske politike.

Na zahtjev Sekretarijata za kulturu, sport i mlade Prijestonice Cetinje od 18.02.2020.godine, a u vezi davanja mišljenja na Nacrt Lokalnog akcionog plana za mlade 2020-2021.godina, od strane Ministarstva sporta i mladih Crne Gore je dobijeno pozitivno mišljenje na isti, akt broj 01-006-690/2019-7 od 19.02.2020.godine.

Cilj Lokalnog akcionog plana za mlade je dalji razvoj omladinske politike, kao i unapređenje položaja mladih na lokalnom nivou.

Radna grupa za izradu novog LAPM-a prepoznala je šest ključnih oblasti u okviru kojih je potrebno realizovati aktivnosti, a u cilju poboljšanja sveukupnog položaja mladih u prijestonici Cetinje. Dodatno, Radna grupa je na osnovu šest oblasti formirala i **šest ključnih ishoda LAPM-a**, koji su usklađeni sa glavnim strateškim ishodima **Nacionalne strategije za mlade 2017-2021**¹:

A. Mladi ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost kroz olakšan pristup tržištu rada i sticanja zapošljenja

B. Mladima je obezbijeđen pristup kvalitetnom obrazovanju

C. Mladi aktivno, motivisano i proaktivno učestvuju u procesima donošenja odluka, razvoja zajednice i kreiranja i sprovođenja politika

D. Mladi su dobrog zdravlja, bezbjedni, imaju obezbijeđen pristup adekvatnom sistemu podrške za prelazak u odraslo doba i samorealizaciju

---

¹ Nacionalna strategija za mlade 2017-2021, septembar 2016.

E. Mladi imaju pristup kvalitetnim kulturnim sadržajima kao kreatori i konzumenti

F. Uspostavljen je efikasan normativni i institucionalni okvir za sprovođenje omladinske politike

Nacionalna Strategija za mlade 2017 - 2021, poslužio je kao strateški osnov za izradu LAPM-a, budući da je Radna grupa uzela u obzir sve planirane ključne ishode tog dokumenta i iste uvrstila u novi strateški okvir za razvoj omladinske politike na Cetinju.

LAPM za Prijestonicu Cetinje predstavlja strateški dokument za naredni dvogodišnji period, odnosno akcioni plan za period od 2020. do 2021. godine, u okviru kojeg se nalaze sljedeće informacije:

- Presjek trenutnog položaja mladih na Cetinju, od 15 do 30 godina;
- Akcioni plan za naredne dvije godine - Akcioni plan, sa ključnim ishodima, specifičnim ciljevima, indikatorima uspjeha, aktivnostima, akterima odgovornim za realizaciju, sa procjenom troškova;
- Plan monitoringa i evaluacije procesa implementacije LAPM-a;

Izrada novog LAPM-a je zajednička inicijativa lokalne omladinske organizacije „Lovćen” i Prijestonice Cetinje, odnosno Sekretarijata za kulturu, sport i mlade. Naime, NVO „Lovćen” je dobila finansijsku podršku za izradu LAPM-a u okviru projekta „Strateško planiranje po mjeri mladih”, uz finansijsku podršku Centra za razvoj nevladinih organizacije, odnosno Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

3. KLJUČNI ISHODI

KLJUČNI ISHOD A: Mladi ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost kroz olakšan pristup tržištu rada i sticanju zapošljenja

OPIS TRENUTNOG STANJA:

Početak oktobra 2018. godine na evidenciji Biroa rada na Cetinju nalazilo se 153 nezaposlenih mladih od 18 do 30 godina, dok je ukupan broj nezaposlenih 961, što iznosi 14,37%. Prema podacima iz Nacionalne strategije za mlade, primjetan je napredak u pogledu učinka mladih na tržištu rada Crne Gore od 2010. do 2015. godine. Stopa zaposlenosti mladih (15 - 24 godine) porasla je sa 13,7% u 2010. godini na 18,8% u 2015. godini, dok je stopa aktivnosti porasla sa 25,1 % na 30% u istom razdoblju.

Postojeći programi zapošljavanja mladih

Na evidenciji Biroa rada na Cetinju nalazi se 153 lica od 18-30 godina kojima se, kako je saopšteno iz te institucije nude aktivne mjere zapošljavanja :

- Program stručnog osposobljavanja;
- Program stop sivoj ekonomiji;
- Program osposobljavanja za samostalni rad;
- Program osposobljavanja za rad kod poslodavca;
- Program javnih radova;
- Program kredita za samozapošljavanje;
- Program obuka za računare i engleski jezik i drugi programi za osposobljavanje za različita zanimanja.

Novi ambijent i stimulatívne mjere za zapošljavanje mladih

Lokalna samouprava mjerama aktivne politike nastoji da stvori povoljan poslovni ambijent za poboljšanje zapošljavanja mladih. Otvaranjem Biznis inkubatora – Inovativno-preduzetničkog centra, stvoreni su dodatni impulsi, odnosno bolji preduslovi pokretanja biznisa, kako bi zainteresovana lica po povlašćenim kriterijumima, imajući ideju, mogli da registruju svoje preduzeće i pokrenu sopstveni biznis. Takođe, kao jedan od prioriternih zadataka lokalne uprave je poboljšanje socio-ekonomske situacije tj. smanjivanje stope nezaposlenosti mladih, te u pravcu postizanja istog, tj. razvoja i stvaranja povoljnog poslovnog ambijenta, odnosno sopstvenog biznisa u Prijestonici Cetinje, lokalna uprava je, kako je saopšteno, donijela i ima najpovoljnije stimulatívne mjere. U cilju istog, do sredine februara naredne godine, biće donijeta odluka o stimulatívnim mjerama u okviru koje će poseban i najpovoljniji paket se odnositi na kategoriju mladih.

Lokalna uprava je u pravcu informisanja građana, naročito mladih kako bi sami pokrenuli sopstveni biznis, u minulom periodu organizovala više puta tzv. dane karijere, informatívne sesije, pod različitim nazivima. Naime, cilj ovih edukatívnih seminara je bio animiranje i davanje podrške nezaposlenim licima da otpočnu sopstveni biznis. Ova vrsta aktivnosti se održavala da se zainteresovana lica (mladi, visokoškolci, žene i osobe koje su ostale bez posla), upoznaju sa mogućnostima ulaganja u one projekte koji predstavljaju šanse za razvoj biznisa, šansu za zaposlenje. Najčešći partneri lokalne uprave u sprovođenju ovog koncepta aktivnosti između ostalog, bio je Zavod za zapošljavanje Crne Gore i Investiciono razvojni fond, Poreska uprava i Unija poslodavaca, s obzirom da je zajednički zadatak svih i glavni interes otvaranje novih radnih mjesta, kroz razvoj malih i srednjih preduzeća. Kao rezultat istog za područje Prijestonice Cetinje je u protekle dvije godine obezbijeđen veliki broj kreditnih linija. Lokalna uprava uvijek podržava aktivnost pod nazivom "Dani karijere" koja se svake godine organizuje u Podgorici. Ovo je sajam na kojem poslodavci iz Crne Gore predstavljaju mladima svoje polje djelovanja, u cilju upoznavanja, animiranja istih, s ciljem njihovog zaposlenja. Podrška lokalne uprave se podrazumijeva u obezbjeđivanju prevoza cetinjskih srednjoškolca za posjetu ovom sajmu. Predstavnici Biznis centra **navode nezainteresovanost mladih da pokreću biznis ideje**, u odnosu na veliku zainteresovanost da rade u državnim službama. To pokazuju mnoga istraživanja, a u Biznis centru navode da je to svakodnevna pojava u radu. *Biznis inkubator* se navodi kao nova lokacija gdje će mladi, ali i svi ostali građani Cetinja, imati priliku da dobiju svu tehničku podršku za pokretanje svoje biznis ideje, a posebno izdvajaju nove mogućnosti, kao što su: besplatan zakup prostora, mašina za rad, (struja, voda, telefon, internet) i druge slične podrške.

Upošljivost mladih OSI

U Prijestonici Cetinje, zaposleno je sedam lica sa invaliditetom, kao kategorisana lica, a od tog broja šest ih je zaposleno u Udruženju paraplegičara Cetinje, dok je jedno lice zaposleno kao zubni tehničar.² Na evidenciji Biroa rada Cetinje prema

---

² Udruženje paraplegičara Cetinje: Link: <http://upct.me/2017/08/02/izvijestaj-o-rad-u-udruzenja-paraplegicara-cetinje-u-poslednje-cetiri-godine/>

podacima od oktobra 2018. godine, nalaze se četiri osobe sa invaliditetom, starosti od 18 do 30 godina. Prema istraživanju Udruženja paraplegičara Cetinje pod nazivom " Zapošljavanje OSI u Prijestonici Cetinje " iz 2017. godine, na evidenciji Zavoda za zapošljavanje - Biro rada u Prijestonici, nalazi se 28 osoba koje su registrovane kao kategorisana lica sa invaliditetom, kod kojih se mogu primijeniti mjere aktivne politike zapošljavanja iz Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji lica sa invaliditetom. To podrazumijeva najvažnije mjere iz Zakona, a to su: subvencije poslodavaca, prilagođavanje radnog mjesta, i drugo. Takođe, prema istom istraživanju, ne postoje kreirani programi od strane Lokalne uprave namijenjeni licima s invaliditetom.

KLJUČNI ISHOD B: Mladima je obezbijeđen pristup kvalitetnom obrazovanju

OPIS TRENUTNOG STANJA:

Obrazovanje mladih je jedan od glavnih uslova njihovog uključivanja u život zajednice. Kada je riječ o Prijestonici Cetinje, od obrazovnih institucija za formalno obrazovanje mladih, mladima od 15 do 30 godina su dostupne tri srednje škole: JU Gimnazija, Srednja stručna škola, Srednja likovna škola „Petar Lubarda“, kao i četiri fakulteta: Fakultet likovnih umjetnosti, Fakultet dramskih umjetnosti, Muzička akademija i Fakultet za crnogorski jezik i književnost. Sve pomenute institucije pružaju različite programe za usavršavanje mladih u različitim oblastima. Gradske srednje škole, prema informacijama koje su dobijene istraživanjem koje je realizovala Radna grupa, posjeduju određeni broj savremenih nastavnih sredstava, ali nedovoljno da bi se koristili kontinuirano na većem broju nastavnih predmeta. Računarska oprema postoji u svim školama, ali je zastarela, te je njeno korišćenje vrlo otežano. Škole posjeduju određeni, ipak nedovoljan broj projektora (Gimnazija - 3, Srednja likovna škola - 2, Srednja stručna škola - 2). Nastavna sredstva se obezbijavaju, uglavnom, preko donacija i ne postoji neka precizna dinamika obnavljanja i pribavljanja istih. Škole nisu navele da posjeduju „pametne table“, a iz Srednje likovne škole naglašavaju da je smjeru za grafički dizajn neophodna „dizajnerska tabla“ za crtanje. Iz odgovora dobijenih sa fakulteta, zaključuje se da se finansiranje nastavnih sredstava, materijala ili instrumenata, obezbijuje uz pomoć Univerziteta Crne Gore i donacija, ali ne i da li su ta sredstva dovoljna.

Što se tiče podrške obrazovanju koju Prijestonica Cetinje obezbijuje obrazovnim institucijama, ona je kontinuirana i ogleda se u podršci prilikom nabavke sportskih rekvizita, nastavnih sredstava i kroz podršku kulturno-umjetničkim i obrazovnim manifestacijama koje obrazovne institucije organizuju i ta podrška će se nastaviti i u periodu realizacije ovog akcionog plana. Prijestonica je uključena i u infrastrukturne projekte sanacije škola u partnerstvu sa Ministarstvom prosvjete.

Prijestonica Cetinje svake godine dodjeljuje stipendije najboljim studentima, kao i nagrade za najbolje studente sa cetinjskih akademija, kao i mladim Cetinjanima, koji imaju boravište u Prijestonici Cetinje, a studiraju van Prijestonice Cetinje.

Prema evidenciji Sekretarijata za kulturu, sport i mlade, veoma mali broj mladih Roma nastavlja školovanje poslije osnovne škole. Kao glavna prepreka navodi se nizak životni standard. U SSS redovno saraduju sa osnovnim školama sa područja Prijestonice Cetinje, a u cilju dobijanja informacija da li i koliko učenika iz te populacije završava osnovnu školu. Zajedničkim angažovanjem pokušavaju da ih motivišu za nastavak školovanja i pomažu u izboru obrazovnog programa koji se realizuje u SSS. Prethodnih godina su školu pohađali po jedan ili dva učenika romske populacije koji su bili uključeni u program stipendiranja romskog obrazovnog fonda i imali mentora u školi koji je pratio pohađanje nastave i uspjeh tih učenika.

U okviru oblasti neformalnog obrazovanja u Prijestonici postoji više organizacija koje aktivno učestvuju u zajednici i koje su dostupne mladima, odnosno pružaju priliku za neformalno obrazovanje mladih (NVO Građanski kreativni centar, NVO Aktivna zona, NVO Džonatan Livingston, Udruženje paraplegičara Cetinje, IO „Gojko Kruška“, NVO My Way itd...). Omladinske organizacije koje okupljaju mlade i rade sa mladima na Cetinju su izuzetno aktivne i imaju otvoren pristup svim mladima, ali i veliki broj programa i mogućnosti za mlade, što se može vidjeti i u izvještajima Sekretarijata za kulturu, sport i mlade kada se izvještava o stanju omladinske politike na lokalnom nivou.

Posebno treba napomenuti činjenicu da u gradu postoje dva prostora posebno namijenjena mladima i neformalnom obrazovanju: Omladinski klub i Društveni Centar. U ovim prostorima se organizuje niz zanimljivih, interesantnih i korisnih projekata/programa namijenjenih mladima, čime se u odnosu na prethodni period, kvalitet neformalnog obrazovanja u gradu poboljšao. Kada je riječ o izazovima neformalnog obrazovanja, prilikom organizovanja fokus grupa sa predstavnicima omladinskih NVO, utvrđeno je da je potrebno dodatno raditi na omogućavanju veće podrške različitim programima neformalnog obrazovanja koje one sprovode.

KLJUČNI ISHOD C: Mladi aktivno, motivisano i proaktivno učestvuju u procesima donošenja odluka, razvoja zajednice i kreiranja i sprovođenja politika

OPIS TRENUTNOG STANJA

Mladi i informisanje

Mladi se najviše informišu putem interneta, pokazali su podaci istraživanja stavova i položaja mladih u Prijestonici Cetinje, koje je sprovedla Radna grupa. Škole i fakulteti su proaktivni u procesu informisanja učenika i studenata o prilikama za putovanja i razmjenu znanja i iskustava, te usavršavanju van granica države. Lokalna omladinska NVO „Građanski kreativni centar” pokrenula je Infopoint – fizički servis za informisanje (pružanje informacija mladima putem e-mail-a, facebook-a, viber-a i direktno o seminarima, konkursima, događajima, obukama, stipendijama; podrška u prikupljanju dokumentacije za potrebe konkurisanja na različite stipendije i konkurse). Smatramo da je ovo dobar korak ka povećanju nivoa informisanosti mladih o potencijalnim prilikama za usavršavanje svojih kapaciteta. Dalje, bitan segment u informisanju mladih, čini i lokalni javni emiter, koji u ovom trenutku ne pruža informacije koje se direktno odnose samo na mlade, tj. ne postoji specijalni program namijenjen mladima. Radio Cetinje sluša preko 66% ispitanika istraživanja javnog mnjenja mladih u Prijestonici Cetinje, ali 45,5% mladih smatra da na radiju nema dovoljno informacija koje se odnose na mlade.

Javne površine i prostori prilagođeni mladima za kvalitetno provođenje slobodnog vremena

Problem nepostojanja prostornih kapaciteta namijenjenih provođenju slobodnog vremena mladih u našem gradu, identifikovan je prethodnim LAPM-om. Međutim, u periodu realizacije LAPM-a, osnovana su tri prostora namijenjena neformalnoj edukaciji i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena mladih. Naime, radi se o Društvenom centru, koji je osnovala nevladina organizacija Aktivna zona, uz finansijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Omladinskom klubu, koji je osnovala NVO Džonatan Livingston u saradnji sa NVO Građanski kreativni centar, uz finansijsku podršku istih donatora, kao i Američkom uglu, koji je osnovala Ambasada SAD u Crnoj Gori u saradnji sa Prijestonicom Cetinje. U okviru ova tri prostora je realizovan veliki broj zanimljivih/edukativnih/informativnih događaja, koji

su imali za cilj da poboljšaju kvalitet provođenja slobodnog vremena mladih. Cetinju nedostaju javni prostori prilagođeni mladima, odnosno namijenjeni kvalitetnom provođenju slobodnog vremena. Naime, u gradu postoji samo jedna javna „street workout“ zona, u sportskoj zoni, dok mnoga naselja nemaju ni igrališta za djecu i mlade. Postoji određeni broj igrališta za košarku i mali fudbal, koja su dostupna svima, međutim često je slučaj da istima nedostaje opreme ili je postojeća zastarjela ili nebezbedna za korišćenje. Biciklističke trake ne postoje, a mnoge ulice nemaju ni trotoarne površine kojim bi se poboljšala bezbednost mladih u saobraćaju od kuće do škole.

Volonterski aktivizam mladih

Situacija se u odnosu na prethodni LAPM mnogo promijenila, kada je riječ o volonterskom aktivizmu mladih. Naime, osnovano je više omladinskih volonterskih klubova, a glavni inicijatori su srednje škole, što je veoma pohvalno. Izdvojićemo Volonterske klubove JU Gimnazije i Srednje stručne škole, koji na godišnjem nivou organizuju više volonterskih aktivnosti u cilju rješavanja različitih društvenih problema. Volonterski klubovi su odlična prilika za sticanje znanja o zdravim vrijednostima u društvu, kao i solidarnosti, pa predstavljaju ključni prostor za jačanje volonterske svijesti. NVO Aktivna zona je pokrenula online „Bazu volontera/ki Cetinja“, koja sadrži osnovne informacije o preko 100 volontera/ki, različite starosne dobi. Ovi volonteri/ke će biti dostupni u slučaju potrebe, a podaci iz Baze će biti dostupni svim zainteresovanim organizacijama i institucijama. Volonterske aktivnosti sprovode i omladinske organizacije „Džonatan Livingston“ i „Građanski kreativni centar“, kao i organizacija „My way - Moj put“.

Na Cetinju postoji jedan klub dobrovoljnih davalaca krvi i funkcioniše u okviru Crvenog krsta Prijestonice Cetinje. Klub trenutno broji 21 mladih od 15 do 30 godina. U 2018. godini, mladi su dali krv više od 30 puta, a iz kluba su nam kazali da mlade afirmišu i motivišu na različite načine, prvenstveno nagrađivanjem.

KLJUČNI ISHOD D: Mladi su dobrog zdravlja, bezbjedni, imaju obezbijeden pristup adekvatnom sistemu podrške za prelazak u odraslo doba i samorealizaciju

KRATAK OPIS TRENUTNOG STANJA:

Pitanje sistema podrške mladima za tranziciju u odraslo doba i nesmetano odrastanje je multiresorsko i multisektorsko, te prema Strategiji za mlade Crne Gore (2017-2021) zahtijeva koordinisane i integrisane intervencije. Navedeno u prvom redu podrazumijeva da su mladi dobrog zdravlja, bezbjedni i da odrastaju u zdravom i podsticajnom okruženju.

U Prijestonici Cetinje zdravstvena zaštita je organizovana preko JZU Dom zdravlja, JZU Opšta bolnica, Zavod za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore i Zavod za transfuziju krvi Crne Gore. Kada su u pitanju servisi namijenjeni mladima, u sklopu JZU Dom zdravlja od 2009. godine funkcioniše Savjetovalište za mlade. Savjetovalište za mlade se bavi problemima mentalnog zdravlja mladih na Cetinju, problemima reproduktivnog zdravlja, zlostavljanja i zanemarivanja djece, kao i zdravim stilovima života. Svake godine Savjetovalište realizuje aktivnosti usmjerene na temu prevencije bolesti zavisnosti (predavanja, radionice), pri čemu Institut za javno zdravlje kao krovna institucija predlaže teme na godišnjem nivou. U sklopu redovnih aktivnosti, Savjetovalište za mlade pruža i usluge individualnog psihološkog savjetovanja. Problemi zbog kojih se mladi na Cetinju najčešće obraćaju za psihološku pomoć u Savjetovalištu jesu anksiozni poremećaji, panični poremećaji, depresivni poremećaji, strah od neuspjeha, prelazak iz osnovne u srednju školu, problemi sa prihvatanjem autoriteta. Osim Savjetovališta, unapređenjem mentalnog zdravlja mladih bavi se i Jedinica za mentalno zdravlje. Programski sadržaj Jedinice za mentalno zdravlje je prevencija i liječenje mentalnih poremećaja, a navedene usluge pružaju se mladima preko 18 godina starosti. Pored Savjetovališta za mlade i Jedinice za mentalno zdravlje, mladima je u okviru JZU Dom zdravlja na raspologanju i Savjetovalište za reproduktivno zdravlje. Program rada Savjetovališta za reproduktivno zdravlje odnosi se prvenstveno na prevenciju i osnaživanje mladih da nauče da žive zdravo, kako bi imali zdravo potomstvo. Savjetovalište se bavi unapređenjem, zaštitom i poboljšanjem reproduktivnog zdravlja mladih, što podrazumijeva sprečavanje polnih bolesti, smanjenje broja adolescentnih trudnoća, kao i izbjegavanje ponašanja štetnih po reproduktivno zdravlje. U pogledu unapređenja kvaliteta porodičnih odnosa, povećanja stepena funkcionalnosti porodičnog sistema i obezbjeđivanja stimulativnog okruženja, savjetodavne usluge na nivou lokalne zajednice pruža JU Centar za socijalni rad Prijestonice Cetinje. Navedeno uključuje: savjetodavni rad usmjeren na unapređenje komunikacije između roditelja i djeteta/adolescenta, savjetodavni rad sa disfunkcionalnim porodicima u cilju postizanja dogovora među njima, kao i savjetodavni rad sa žrtvama porodičnog nasilja, uz pružanje psihološke pomoći.

Trenutno na Cetinju ne postoje preventivni servisi usmjereni na podizanje nivoa kvaliteta bračnih i porodičnih odnosa mladih, izuzev periodične realizacije tematskih radionica, predavanja ili tribina u okviru kojih se obrađuju pomenute teme.

Osim zdravstvenih, kao i ustanova socijalne i dječje zaštite, unapređenjem sistema namijenjenih za podizanje nivoa kvaliteta bezbjednosti, psihofizičkog zdravlja mladih i zdrave porodične sredine bave se i drugi akteri na nivou grada: Prijestonica Cetinje preko nadležnih sekretarijata, Ispostava policije Cetinje, nevladine organizacije koje se bave pitanjima mladih, obrazovne i druge ustanove u okviru svojih nadležnosti.

Na osnovu istraživanja koje je rađeno za potrebe izrade LAPM-a, koje je sprovela radna grupa, utvrđeni su brojni problemi, posebno u dijelu mentalnog zdravlja mladih:

- Prema podacima koje smo dobili tokom istraživanja, zaključuje se da su mladi sa Cetinja nedovoljno uključeni u programe prevencije bolesti zavisnosti. U skladu sa navedenim 68,1% ispitanika navelo je da do sad nije učestvovalo u nekom preventivnom programu na temu bolesti zavisnosti. Ispitanici koji su naveli da su imali priliku da u prethodnom periodu učestvuju u nekom preventivnom programu istakli su da je to bilo uglavnom u organizaciji Škole-fakulteta, odnosno nevladine organizacije. Kao ključne razloge zbog kojeg određeni broj mladih ima problem sa bolestima zavisnosti ispitanici su uglavnom naveli: dostupnost psihoaktivnih supstanci, kao i lične (nisko samopoštovanje, samopouzdanje ...) i socijane faktore (vršnjački pritisak). Zabrinjava podatak da je 76,9% ispitanika navelo da poznaje u svom okruženju neku mladu osobu koja ima neku bolest zavisnosti (alkoholizam, narkomaniju, zavisnost od kockanja...).
- Nedovoljna pažnja se posvećuje i redovnim preventivnim pregledima kod ginekologa, zbog čega je najveći procenat djevojaka koje su učestvovala u istraživanju navelo da nikad nijesu posjetile ginekologa. Znanjem o reproduktivnom zdravlju, u dijelu polno prenosivih bolesti (HIV/AIDS), kontracepcije i funkcionisanje reproduktivnih sistema mladi su uglavnom zadovoljni, a najviše informacija dobijaju posredstvom medija (internet, TV, radio, časopisi...). Takođe, 65,9% ispitanika, do sad nije učestvovalo u nekom programu na temu reproduktivnog zdravlja, a najveći procenat je onih koji su naveli da su takve programe pratili i istakli su da je to bilo u organizaciji škole ili fakulteta.
- Mladi, prema podacima iz istraživanja koje je rađeno za potrebe LAPM-a, nijesu u dovoljnoj mjeri zadovoljni brojem servisa koji su dostupni, a koji imaju za cilj pružanje psihološke pomoći. Na pitanje „Da li je po tvom mišljenju potrebno više programa namijenjenih unapređenju psihičkog života mladih na teritoriji grada” čak 95,6% ispitanika navelo je da je potrebno. Navedeni podatak korelira sa Akcionim planom za unapređenje mentalnog zdravlja u Crnoj Gori, u kojoj je navedeno da na nacionalnom nivou ne postoji koherentna politika sveobuhvatne implementacije mjera prevencije i promocije mentalnog zdravlja. Iako mladi imaju priliku da prate programe koji se realizuju u okviru Savjetovaništa, najveći procenat ispitanika naveo je da nije upoznat sa činjenicom da se u okviru Savjetovaništa nude besplatne usluge psihološkog savjetovanja za mlade .

Takođe, nijesu upoznati sa programom radionica za prevenciju pušenja. Analizom podataka dobijenih u okviru istraživanja koje je za potrebe izrade Plana sproveda Radna grupa, dobijeni podaci ukazuju da je samo 25,27% mladih na Cetinju zadovoljno svojim znanjem o postupanju u slučaju elementarnih nepogoda i drugih vanrednih situacija (povrede, prva pomoć, evakuacija i sl.).

KLJUČNI ISHOD E: Mladi imaju pristup kvalitetnim sadržajima kao kreatori i konzumenti

KRATAK OPIS TRENUTNOG STANJA:

Cetinje – Grad muzej, je univerzitetski grad, istorijsko i duhovno jezgro Crne Gore. Grad sa tri fakulteta namijenjenih izučavanju umjetnosti i kulture gdje bi, tokom čitave godine, trebalo organizovati i realizovati razne aktivnosti koje reflektuju umjetnički duh sredine, putem kreativnih radionica, književnih večeri, izložbi, performansa, umjetničkih kolonija, naučnih skupova i festivala.

Kultura mladih je često i najvažniji elemenat izgradnje njihovog identiteta, jer se mladi upravo kroz ovo područje afirmišu, komuniciraju sa drugima, grade svoj životni stil, ali i preispituju tradicionalne kulturne obrasce stvaranjem novih. Kultura tako može igrati važnu ulogu i u formiranju stavova i vrijednosti mladih osoba, i može imati bitne pozitivne učinke na socijalizaciju, ličnu i društvenu afirmaciju mladih.

Na Cetinju se nalaze umjetnički fakulteti Univerziteta Crne Gore: Fakultet dramskih umjetnosti (FDU), Fakultet likovnih umjetnosti (FLU) i Muzička akademija (MA), za čije potrebe će biti izgrađen Univerzitetski kompleks (koji je u procesu izgradnje). Takođe, na Cetinju postoji Fakultet za crnogorski jezik i književnost, čiji rad umnogome doprinosi promociji kulturnih vrijednosti i obilježja Crne Gore.

Na Cetinju se nalazi i Kraljevsko pozorište „Zetski dom“, a smješten je i Narodni muzej Crne Gore - ustanova u čijem sastavu djeluje pet posebnih muzejskih jedinica: Muzej kralja Nikole (nekadašnji Državni muzej), Umjetnički muzej, Istorijski muzej, Etnografski muzej i Muzej Petra II Petrovića Njegoša. Pored muzejskih jedinica na Cetinju u okviru Narodnog muzeja postoji i

Rodna kuća Petra II Petrovića Njegoša (Njeguši). U okviru Narodnog muzeja funkcioniše i Galerija - atelje "Dado" i Crnogorska galerija umjetnosti „Miodrag-Dado Đurić” osnovana 2012. godine u zgradi nekadašnjeg "Trgoprometa". Takođe, u okviru Fakulteta Likovnih umjetnosti postoji i Galerija 42°, a na Cetinju se nalazi i Srednja likovna škola „Petar Lubarda“. Na Cetinju su smješteni i Uprava za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore, Centar za konzervaciju i arheologiju, Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurđe Crnojević", Državni arhiv Crne Gore, Mauzolej Petra II Petrovića Njegoša (Lovćen) i JU Narodna biblioteka i čitaonica „Njegoš“, kao i Ministarstvo kulture Crne Gore.

Na Cetinju je registrovan i manji broj nevladinih organizacija čija je djelatnost u okviru oblasti kulture. Kulturno-umjetničko društvo "Njegoš" osnovano je 1907. godine. Tradicija duga 130 godina čini ga najpoznatijim predstavnikom tradicionalne kulture, čuvarom folklornih plesova, tradicionalnih pjesama i muzike, koji okuplja mlade. Prijestonica Cetinje organizuje i tradicionalnu umjetničko-kulturnu manifestaciju, Crnogorski likovni salon "13. novembar", koji je prvi put održan 1967. godine; Crnogorsko društvo nezavisnih književnika (CDNK), Matica crnogorska-ogranak Cetinje, NVO "Crnogorski kulturni forum, NVO "Ognjište" i NVO "Cetinje moj grad".

Određeni kulturno-umjetnički sadržaji postoje u Prijestonici Cetinje, funkcionišu i realizuju se. Međutim, prema podacima do kojih je Radna grupa došla, prilikom sprovođenja istraživanja, kulturni program grada, odnosno stanje kulturne slike, može znatno da se unaprijedi, kroz obezbjeđivanje infrastukturnih uslova, unapređenje kulturne ponude grada i razvoja kreativne industrije, uz podizanje stepena zainteresovanosti mladih da budu direktni učesnici i konzumenti istog.

U pravcu analize stanja u oblasti kulture i postavljanja strateškog cilja i aktivnosti, Radna grupa je sprovela istraživanje putem anketiranja mladih. Ispitano je 100 mladih sa Cetinja (od 15 do 30 godina), od kojih su 48 % činili ispitanice ženskog pola, a 52 % ispitanici muškog pola. Od ispitanih 100-ak mladih, 57% su činili učenici, studenti 33 % , zaposleni 8% i nezaposleni 2%.

Starosna dob ispitanika/ca:

- **15 do 18** godina činilo je 59 %;
- **18 do 25** godina činilo je 30 % ;
- **25 do 30** godina činili postotak od 11% .

Istraživanje je pokazalo da je prioritarna potreba grada, u pogledu kulture - izgradnja i postojanje Centra za kulturu, što pokazuje podatak da je 95 % ispitanika upravo to navelo kao ključni nedostatak u oblasti kulture. Prepoznata je i potreba postojanja bioskopa u gradu, a konstatuje se i neophodnost veće saradnje između akademija koje su na Cetinju, a u pravcu stvaranja i implementacije zajedničkih projektnih ideja (programa, predstava i koncerata), koji bi oplemenili kulturno-umjetnički koncept grada.

Od kulturnih, kulturno - zabavnih i umjetničkih aktivnosti koje interesuju mlade Cetinja, kao i kulturno umjetničkih sadržaja koji mladi žele da postoje i da se realizuju u Prijestonici, istakle su se sljedeće aktivnosti:

- Koncerti (regionalnih muzičara-promocija popularne muzike kroz savremene žanrove: rep, hip-hop, klasična muzika);
- Bioskopske projekcije;
- Zabavni sadržaji (gradska muzika, klape);
- Sajam knjiga;
- Gostovanja nagrađenih i poznatih umjetnika (književnika, glumaca, slikara);
- Posjeta muzejima , galerijama i pozorištima;
- Modne revije;
- Muzičke radionice;
- Likovne radionice;
- Učenje plesa;
- Kreativne radionice (šivenje, krojenje,pletenje, izrada suvenira,origami);
- Dizajnerske radionice, dramske sekcije,fotografija,film,tehnologija i dr.

Poražavajući rezultat istraživanja je pokazao da je veliki broj mladih nezainteresovan da pokreće inicijative za razne kulturne sadržaje u gradu i to 72 %, dok je 28 % ispitanika izrazilo želju i spremnost za iniciranjem kulturnih sadržaja.

Kada je riječ o mladim osobama sa invaliditetom, a u odnosu na sprovođenje raznih kulturnih aktivnosti i programa, identifikovali smo da se mlade OSI suočavaju sa barijerama pri posjećivanju institucija kulture u gradu. Institucije kulture koje su prilagođene OSI populaciji na nivou grada su Ministarstvo kulture Crne Gore i Galerija savremene umjetnosti „Miodrag

Dado Đurić“, dok su uglavnom sve ostale institucije neprilagođene (Muzej Kralja Nikole, Etnografski muzej, Biljarda i dr), kao i prostor Ljetnje pozornice, i svi fakulteti na području Cetinja.³

Takođe, 75% anketiranih mladih odgovorilo je da nije upoznato sa materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom Prijestonice Cetinje, dok je samo 25% mladih ispitanika odgovorilo da je upoznato sa istom.

Sa kulturno istorijskim znamenitostima i spomen obilježjima upoznato je 72% dok je 28 % odgovorilo da nije upoznato sa istima. Navedeni podaci govore o tome da mladi, nijesu dovoljno edukovani i informisani sa terminologijom, te ne prepoznaju kvalitetno pojam kulturne baštine, i ne uviđaju da pod sadržajem materijalne kulturne baštine spadaju i spomenici kulture i spomen obilježja, kao sadržaj iste. Isto korespondira sa pokazateljima istraživanja da mladi nijesu zainteresovani da pokreću inicijative i uzimaju učešća u kulturnim aktivnostima kao i programima koje organizuju i kojima se bave institucije kulture.

Istraživanje je pokazalo vrlo dobru informisanost mladih o kulturnim i umjetničkim sadržajima u gradu, a kao najčešći izvor informacija navode medije 53% (štampane, elektronske-društvene mreže), prijatelje 52%, putem informativno propagandnog materijala 32% (postera, plakata), Turističke organizacije Cetinje 12% i praćenjem rada kulturnih ustanova 21% .

Kroz djelatnosti institucija Ministarstva kulture, u sinergiji i saradnji s drugim akterima i posebno samim mladima, kroz planove i programe u kojima su mladi prepoznati ne samo kao konzumenti, već i kao kreatori određenih programa, poboljšano je kreativno upravljanje u kulturi koja se primarno tiče mladih. Stanje u oblasti kulture je bolje nego u predhodnom periodu, ali je potrebno dodatno raditi u skladu sa realnim i prepoznatim potrebama mladih u Prijestonici Cetinje.

---

³Istraživanje, “Analiza pristupačnosti javnih objekata i površina u Prijestonici Cetinje za OSI“-Udruženje paraplegičara Cetinje; NVO Aktivna zona.

KLJUČNI ISHOD F: Uspostavljen efikasan normativni i institucionalni okvir za sprovođenje omladinske politike

KRATAK OPIS TRENUTNOG STANJA:

Omladinska politika se na nivou grada planira i sprovodi u okviru Sekretarijata za kulturu, sport i mlade Prijestonice Cetinje. Sekretarijat je od nekadašnjeg Sekretarijata za socijalnu politiku i mlade preuzeo pitanja iz oblasti omladinske politike i u skladu sa unutrašnjom sistematizacijom predvidio jednu kontakt osobu, odnosno savjetnika/cu za pitanja mladih. U skladu sa novim Zakonom o mladima, može se obrazovati Lokalni savjet za mlade, kao stručno savjetodavno tijelo kojeg čine predstavnici organa opštine nadležnog za omladinsku politiku i nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku. Ovim Zakonom je planirano usvajanje Lokalnih akcionih planova za mlade za dvogodišnji period, kao i redovno izvještavanje o sprovođenju mjera i aktivnosti iz istih. U odnosu na ulogu lokalne uprave, Vlada Crne Gore, odnosno resorno Ministarstvo, može podržati napore lokalne uprave u obezbjeđivanju uslova za formiranje omladinskih servisa do 30.000 eura godišnje, a u skladu sa članom 25 Zakona o mladima, što se takođe može iskoristiti u smislu jačanja rada postojećih omladinskih servisa u gradu.

Opis stanja: Učešće mladih u procesima donošenja odluka, na različitim nivoima, uslovljeno je različitim okolnostima. Između ostalog, trenutna socio-ekonomska situacija, informisanost mladih, sloboda govora i izražavanja, te mnogi drugi aspekti učešća mladih u životu društva, čine osnov za zdravu društvenu sredinu, u kojoj mladi imaju slobodu da se udružuju i iskorišćavaju različite mehanizme učešća u procesima donošenja odluka. Kako bi najbolje istražili stavove i mišljenja mladih o konkretnom problemu, Radna grupa je organizovala sastanke fokus grupe sa različitim akterima. Kao osnovne oblike učešća mladih u pomenutim procesima, identifikovano je sljedeće:

- **Učenički parlamenti (UP)** - Učesnici fokus grupe su, kao jedan od većih problema, naveli da postoji nizak nivo interesovanja mladih da se uključe u rad UP, što onemogućava konkretnije akcije parlamenata u pogledu borbe za bolji položaj učenika u školama. Još jedan konkretan problem u radu Učeničkih parlamenata u tri srednje škole na Cetinju (JU Gimnazija, Srednja stručna škola i Srednja likovna škola), ogleda se u nedostatku finansijskih, ali i drugih uslova, kao što su: prostorni kapaciteti, standardizovani program rada i sl. Učesnici fokus grupe su naglasili da samo JU Gimnazija Cetinje ima svoje prostorije u okviru škole, što za ostale dvije srednje škole predstavlja veliku prepreku u radu.

- **NVO koje sprovode omladinsku politiku**, a koje mogu osnovati savez tih nevladinih organizacija u skladu sa Zakonom kojim se uređuje osnivanje nevladinih organizacija-na Cetinju aktivno djeluje više nevladinih organizacija, čiji su članovi u većem broju mladi od 15 do 30 godina. Naime, radi se o Izviđački odred „Gojko Kruška“, KUD „Njegoš“, NVO Aktivna zona, NVO Džonatan Livingston, NVO Građanski kreativni centar, NVO Lovćen, NVO My Way... Ove organizacije su u prethodnom periodu uradile mnogo u pogledu osmišljavanja i realizovanja programa namijenjenih jačanju kapaciteta mladih u različitim oblastima. Ako upoređujemo podatak od prije šest godina, kada većina ovih organizacija nije postojala, mladi su u veoma malom procentu bili društveno aktivni ili uključeni u procese donošenja odluka. Međutim, situacija se promijenila na bolje. Prema posljednjim istraživanjima NVO „Lovćen“, mladi su u procentu od preko 67% kazali da su članovi omladinske organizacije, volonterskog kluba ili neke neformalne grupe mladih. Najpozitivniji rezultat pomenutog istraživanja se ogleda u činjenici da je preko 89% ispitanika kazalo da je učestvovalo u nekoj volonterskoj akciji.

- **Podmladak političkih partija** - Političke partije nijesu dostavile odgovore na pitanja koje je Radna grupa uputila u procesu izrade dokumenta, ali je sprovedeno istraživanje Radne grupe pokazalo da su mladi aktivni u podmladcima političkih partija.

- **Mjesne zajednice** - Kao jedan od ključnih prostora za direktno uključivanje lokalnog stanovništva u procesima donošenja odluka koji se odnose direktno na njihov život i životnu sredinu, mjesne zajednice nijesu u dovoljnoj mjeri iskorišćene. Ne postoje podaci o broju sastanaka mjesnih zajednica na Cetinju, a mladi su putem istraživanja pokazali da nijesu upoznati sa ovim vidom učesća u procesima donošenja odluka.

4. AKCIONI PLAN 2020-2021

KLJUČNI ISHOD A: Mladi ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost kroz olakšan pristup tržištu rada i sticanja zapošljenja					
Aktivnost	Odgovorni / partneri u realizaciji	Vremenski okvir za realizaciju	Indikatori uspješnosti	Izvori finansiranja	Troškovi
1. Specifični cilj: Otklanjanje barijera za pristup mladih tržištu rada					
1.1. Anketirati i intervjuisati poslodavce o njihovim potrebama za angažovanjem radne snage određene obrazovne strukture u narednom periodu	Zavod za zapošljavanje- područna jedinica Cetinje, Prijestonica Cetinje, NVO	I kvartal 2020. Godine	- Ispitani stavovi minimum 30 poslodavaca - Objavljeni rezultati i urađena analiza podataka	Prijestonica Cetinje NVO	/
1.2. Sprovođenje programa profesionalne orijentacije	Zavod za zapošljavanje – područna jedinica Cetinje Biznis inkubator NVO Škole	Kontinuirano	- Minimum 50 mladih godišnje obuhvaćeno programima profesionalne orijentacije	Redovna budžetska sredstva – ZZZ- područna jedinica Cetinje Škole Donatori	250 godišnje za materijal za programe
1.3. Organizovanje posjeta mladih sajmovima zapošljavanja	Prijestonica Cetinje u saradnji sa organizatorima	Jednom godišnje	- Obezbeđen prevoz za najmanje 70 mladih godišnje	Prijestonica Cetinje u saradnji sa organizatorima	600 - troškovi prevoza

	sajmova			sajmova	
2. Specifični cilj: Veća upošljivost mladih OSI					
2.1. Promovisati zapošljavanje lica sa invaliditetom kod poslodavaca putem sastanaka i tribina	Zavod za zapošljavanje-područna jedinica Cetinje, Prijestonica Cetinje, NVO	Kontinuirano	- Organizovano minimum 6 sastanaka za period od dvije godine - Realizovano minimum dvije tribine	Prijestonica Cetinje, Zavod za zapošljavanje, NVO	/
3. Specifični cilj: Podrška razvoju preduzetništva mladih					
3.1. Obuke iz oblasti pisanja biznis plana i razvoja start-up	Prijestonica Cetinje u saradnji sa Biznis inkubatorom i NVO	Dva puta godišnje	- Na obukama učestvovalo najmanje 50 mladih godišnje	Prijestonica Cetinje NVO Donatori	800 eura (materijal za obuke, osvježenje, promotivni materijal)
3.2. Organizovanje takmičenja za izradu najboljeg biznis plana	Prijestonica Cetinje u saradnji sa Biznis inkubatorom i NVO	Jednom godišnje	-Nagrađene tri najbolje ideje mladih - Na takmičenju godišnje prijavljeno minimum 20 mladih	Prijestonica Cetinje NVO Donatori	1500 eura (Fond za nagrade)
Ukupno:					3.150 €

KLJUČNI ISHOD B: Mladima je obezbijeđen pristup kvalitetnom obrazovanju					
Aktivnost	Odgovorni / partneri u realizaciji	Vremenski okvir za realizaciju	Indikatori uspjehnosti	Izvori finansiranja	Troškovi
1. Specifični cilj: Podrška školskim aktivnostima i razvoju školske infrastrukture					
1.1. Finansijska i tehnička podrška organizaciji školskih aktivnosti, nabavki sportskih rekvizita i nastavnih sredstava	Prijestonica Cetinje	Kontinuirano	- Podržane minimum tri inicijative od strane srednjih škola jednom godišnje Podrška realizaciji školskih manifestacija (Gimfest, školski sajmovi, manifestacije)	Prijestonica Cetinje- Sekretarijat za kulturu, sport i mlade Donatori	1000 eura godišnje
2. Specifični cilj: Organizovan veći broj radionica i obuka namijenjenih neformalnom obrazovanju mladih					
2.1. Organizovati radionice i obuke (za učenike i studente) koje će za cilj imati razvijanje vještina i jačanje kapaciteta mladih (pisanje motivacionog pisma, priprema biografije, kreiranje projektnih ideja i obuke na slične teme)	NVO, Američki ugao, Omladinski klub, Društveni centar, Biznis inkubator, Prijestonica Cetinje	Kontinuirano	- Organizovati minimum 5 obuka godišnje - Minimum 50 mladih godišnje učestvovalo na obukama	NVO, Američki ugao, Omladinski klub, Društveni centar, Biznis inkubator, Prijestonica Cetinje Donatori	/

2.2. Organizovati godišnje konsultacije o ERASMUS+ programu, ali i drugim inostranim programima za razmjenu učenika i studenata)	Prijestonica Cetinje, srednje škole, fakulteti, NVO, Američki ugao	Jednom godišnje	- Organizovati minimum jednu javnu konsultaciju o programima za razmjenu učenika i studenata godišnje	Prijestonica Cetinje, srednje škole, fakulteti, NVO, Američki ugao	/
3. Specifični cilj: Pružena intezivnija i sveobuhvatnija podrška nastavku obrazovanja mladih Roma					
3.1. Sprovesti intezivnu kampanju o značaju i nužnosti srednjeg obrazovanja Roma	Prijestonica Cetinje, Škole, NVO	II kvartal 2021. Godine	- Povećan broj mladih Roma upisanih u gradske srednje škole	Prijestonica Cetinje, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Donatori	500 eura
Ukupno:					1.500 €

KLJUČNI ISHOD C: Mladi aktivno, motivisano i proaktivno učestvuju u procesima donošenja odluka, razvoja zajednice i kreiranja i sprovođenja politika

Aktivnost	Odgovorni / partneri u realizaciji	Vremenski okvir za realizaciju	Indikatori uspješnosti	Izvori finansiranja	Troškovi
1. Specifični cilj: Razvijeni mehanizmi za informisanje mladih					
1.1. Organizovati obuke za predstavnike NVO koje sprovode omladinsku politiku u odnosu sa medijima i predstavljanju svog rada javnosti	NVO koje sprovode omladinsku politiku	Kontinuirano	- Organizovane minimum dvije obuke u periodu trajanja strategije - Učešće minimum 20 mladih po obuci	Donatori NVO	500 eura
1.2. Organizovani info dani za mlade o aktuelnim stipendijama, konkursima, razmjenama i drugim mogućnostima	NVO koje sprovode omladinsku politiku	Kontinuirano	- Mjesečno organizovane minimum 2 info sesije	NVO Infopoint	/

<p>1.3. Ostvarivanje kvalitetnije saradnje između Učeničkih parlamenata u tri srednje škole. Organizovanje sastanka na godišnjem nivou na kojima bi se raspravljalo o zajedničkim inicijativama i akcijama</p>	<p>Srednje škole, Učenički parlamenti, NVO</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>- Organizovati minimum jednu konsultaciju/sastanak /Učeničkih parlamenata</p>	<p>Srednje škole</p>	<p>/</p>
<p>1.4.Promovisanje učešća mladih u procesu donošenja odluka, sa akcentom na učešće u radu lokalnog parlamenta, putem instituta „slobodna stolica” - organizovati diskusiju sa predstavnicima učeničkih i studentskih parlamenata</p>	<p>Prijestonica Cetinje, Skupština Prijestonice Cetinje, Učenički i studentski parlamenti, Savjet za mlade</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Organizovana minimum jedna prezentacija/diskusija godišnje, o učešću mladih u radu lokalnog parlamenta za predstavnike NVO koje sprovode omladinsku politiku, učeničkih i studentskih parlamenata - Povećan broj učešća mladih na skupštinskim zasjedanjima</p>	<p>Prijestonica Cetinje</p>	<p>/</p>

1.5. Organizovanje sastanka mladih sa gradonačelnikom Prijestonice Cetinje	Priestonica Cetinje, NVO koje sprovode omladinsku politiku	Kontinuirano	- Organizovan minimum jedan sastanak godišnje - Povećan broj učesnika	Priestonica Cetinje	/
1.6. Organizovati obuke za predstavnike NVO koje sprovode omladinsku politiku, učeničkih i studentskih parlamenata i drugih zainteresovanih mladih ljudi o procesima donošenja odluka na lokalnom nivou	Priestonica Cetinje, Savjet za mlade, Omladinske NVO, Učenički parlament Studentski parlament	Kontinuirano	- Organizovano minimum dvije obuke u trajanju strategije - Učešće minimum 25 mladih po obukama	Priestonica Cetinje, NVO Donatori	500 Materijal za obuke
2. Specifični cilj: Razvoj socio-emotivnih vještina mladih					
2.1. Sprovođenje edukativnih programa za mlade na temu razvoja socio-emocionalnih vještina mladih.	NVO Škole	Kontinuirano	- Programima obuhvaćeno minimum 50 mladih godišnje. - Realizovana minimum dva programa godišnje	NVO Donatori Škole	500 eura

3. Specifični cilj: Ojačana podrška radu omladinskih klubova i povećan broj javnih površina prilagođenih mladima i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena					
3.1. Podrška radu Omladinskim servisima	Prijestonica Cetinje	2021. godina	- Obezbeđena podrška za minimum jedan Omladinski servis	Prijestonica Cetinje Ministarstvo sporta i mladih	1000
4. Specifični cilj: Ojačani postojeći volonterski servisi i afirmisano osnivanje i pokretanje novih					
4.1. Organizovati prezentacije i radionice o važnosti volonterizma, volonterskih servisa, kampova i klubova za mlade	Prijestonica Cetinje, srednje škole, fakulteti, NVO	Kontinuirano	- Organizovati prezentacije minimum jednom godišnje u svim srednjim školama i fakultetima	Prijestonica Cetinje, NVO	/
4.2. Organizovati volonterske inicijative/akcije	Srednje škole, fakulteti, volonterski klubovi, Crveni krst Prijestonice, JU Centar za socijalni rad Cetinje	Kontinuirano	- Organizovane minimum tri volonterske akcije godišnje	NVO, Crveni krst Cetinje, JU Centar za socijalni rad	300
5. Specifični cilj: Poveća stepen uključenosti mladih OSI u životu zajednice					
5.1. Organizovati minimum jedan okrugli sto godišnje o učešću mladih OSI u životu	Prijestonica Cetinje, NVO	Kontinuirano	- Organizovan minimum jedan okrugli sto - Učešće minimum 50	Prijestonica Cetinje, NVO	/

zajednice (procesima donošenja odluka), sa ciljem povećanja informisanosti mladih OSI o načinima učešća u životu zajednice i prikupljanja informacija za pripremu daljih aktivnosti za rješavanje identifikovanih problema mladih OSI			mladih po događaju		
5.2. Realizovati emisiju (radio ili TV) u saradnji sa lokalnim javnim emiterom, o položaju mladih OSI u zajednici	Prijestonica Cetinje, NVO, lokalni javni emiter	Kontinuirano	- Realizovana minimum jedna emisija mjesečno	Prijestonica Cetinje, NVO, lokalni javni emiter	/
5.3. Organizovati kontinuirane motivacione radionice za mlade OSI o načinima njihovog učešća u životu zajednice	Prijestonica Cetinje, NVO	Kontinuirano	- Organizovane minimum dvije radionice - Učešće minimum 25 učesnika po radionici	Prijestonica Cetinje, NVO	/
6. Specifični cilj: Nizak stepen uključenosti populacije Roma u životu zajednice					
6.1. Organizovati kontinuirane motivacione radionice za mlade Rome o	Prijestonica Cetinje, NVO	Kontinuirano	- Organizovane minimum dvije radionice	Prijestonica Cetinje, NVO	/

načinima njihovog učešća u životu zajednice			- Učešće minimum 25 učesnika po radionici		
Ukupno:					2.800 €

KLJUČNI ISHOD D: Mladi su dobrog zdravlja, bezbjedni, imaju obezbijeđen pristup adekvatnom sistemu podrške za prelazak u odraslo doba i samorealizaciju					
Aktivnost	Odgovorni / partneri u realizaciji	Vremenski okvir za realizaciju	Indikatori uspješnosti	Izvori finansiranja	Troškovi
1. Specifični cilj: Povećan nivo informisanosti mladih i njihovih roditelja o rizicima i posljedicama bolesti zavisnosti					
1.1. Organizovati predavanja/radionice u svim vaspitno - obrazovnim institucijama na temu bolesti zavisnosti	Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti, Dom zdravlja, Obrazovne institucije, NVO Savjet za mlade, Omladinski klub, Centar za socijalni rad, PJ Ispostava Cetinje, Savjetovalište za mlade	Kontinuirano.	- Realizovano minimum dva predavanja/radionice godišnje - Učešće minimum 20 mladih po predavanju	Institut za javno zdravlje, Ministarstvo zdravlja, NVO, Donatori	100 Materijal za radionice
2. Specifični cilj: Realizovan veći broj kontinuiranih programa na temu reproduktivnog zdravlja, kao i nerazvijena svijest kod djevojaka o važnosti odlaska na preventivne preglede					
2.1. Organizovanje kampanje u cilju promocije dostupnih servisa (Savjetovališta za reproduktivno	JZU Dom zdravlja, Savjetovalište za reproduktivno zdravlje	I kvartal 2020. Godine	- Postavljena minimum dva info-punkta u gradu, vaspitno- obrazovnim institucijama	Ministarstvo zdravlja, NVO, Donatori	1.000 eura

zdravlje)			- Realizovano minimum pet medijskih gostovanja, - Kreirano i distribuirano minimum 500 informativnih brošura		
2.2. Realizacija kontinuiranog informativno-edukativnog programa u svim srednjim školama na Cetinju	JZU Dom zdravlja, Savjetovalište za reproduktivno zdravlje, Obrazovne institucije	Kontinuirano, najmanje jednom godišnje	- Realizacija minimum jednog programa godišnje - Povećan broj održanih predavanja, obuka - Učešće minimum 20 mladih-učenika/ca po događaju	Ministarstvo zdravlja, NVO, Donatori	/
3. Specifični cilj: Povećan broj programa namijenjenih zaštiti i unapređenju mentalnog zdravlja					
3.1. Organizovanje promotivnih aktivnosti kako bi se mladi detaljnije upoznali sa radom Savjetovališta za mlade i mogućnostima besplatnog savjetovanja	Savjetovalište za mlade, JZU Dom zdravlja, Obrazovne institucije	Kontinuirano, najmanje jednom godišnje	- Organizovane minimum dvije prezentacija u vaspitno-obrazovnim institucijama godišnje - Podijeljeno minimum 500 komada promotivnog materijala	Institut za javno zdravlje, Ministarstvo zdravlja, NVO, Donatori	500 promo materijal

4. Specifični cilj: Realizovan veći broj obuka i simulacija elementarnih nepogoda i drugih vanrednih situacija					
4.1. Organizovanje vježbi simulacije postupanja u vanrednim situacijama u srednjim školama i fakultetima	Srednje škole i fakulteti na Cetinju, Vatrogasna služba Cetinje, Prijestonica Cetinje, Crveni krst Prijestonice, MUP CG- Ispostava policije Cetinje	Kontinuirano, najmanje jednom godišnje	- Organizovano minimum dvije vježbe godišnje - Učešće minimum 25 mladih po simulaciji-vježbi	Prijestonica Cetinje, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Donatori	500 eura materijal za simulacije
4.2. Organizovanje radionica za učenike srednjih škola u pružanju prve pomoći i podizanju nivoa svijesti o značaju dobrovoljnog davanja krvi	Prijestonica Cetinje Srednje škole na Cetinju, Organizacija Crvenog krsta Prijestonice	Kontinuirano.	- Kreiran godišnji program organizovanja radionica (određivanje razreda u okviru kojih će se realizovati radionice) - Organizovano minimum dvije radionice godišnje - Učešće minimum 25 mladih po radionici	Crveni krst Prijestonice Cetinje, Ministarstvo zdravlja i NVO.	500 materijal za realizaciju radionica; predavači
5. Specifični cilj: Povećan broj aktivnosti usmjerenih ka poboljšanju bezbjednosti mladih u saobraćaju (vožnja pod dejstvom alkohola, droga i sl.)					
5.1. Sprovođenje medijskih kampanja usmjerenih na popularizaciju	Prijestonica Cetinje, Ispostava policije Cetinje, Ministarstvo	Kontinuirano, najmanje dvije godišnje.	- Pokrenuta minimum jedna medijska kampanja godišnje	Prijestonica Cetinje, Ispostava policije Cetinje,	1000

saobraćajne kulture uz periodične statističke uporedne podatke o broju saobraćajnih nezgoda i broju stradalih	unutrašnjih poslova, Mediji			Ministarstvo unutrašnjih poslova	
6. Specifični cilj: Povećan broj aktivnosti resornih institucija u oblasti suzbijanja vršnjačkog nasilja					
6.1. Organizovanje programa vršnjačke edukacije na temu vršnjačkog nasilja	Obrazovne institucije, NVO, Savjet za mlade, Omladinski klub, Prijestonica Cetinje	II kvartal 2021. Godine	<ul style="list-style-type: none"> - Povećan broj programa vršnjačke edukacije - Broj novih vršnjačkih edukacija povećan za minimum dva programa godišnje - Povećan broj akcija-radionica koje će realizovati nakon vršnjačke edukacije Sprovedena analiza vršnjačkog nasilja i napravljen plan aktivnosti	NVO, Donatori	500 eura Materijal za radionice
6.2. Formiranje vršnjačkih servisa podrške u okviru obrazovnih institucija (medijatorski klubovi)	Obrazovne institucije, NVO, Savjet za mlade, Omladinski klub	III i IV kvartal 2021. Godine	<ul style="list-style-type: none"> - Formirati minimum dva medijatorska kluba - Povećan broj mladih koji su obučeni za rad u okviru pomenutog servisa za 50 mladih 	NVO, Donatori	/

7. Specifični cilj: Pokrenut program stimulativnih mjera za rješavanje stambenih pitanja mladih					
7.1. Kreiranje stimulativnih mjera za rješavanje stambenih pitanja mladih u Prijestonici Cetinje	Prijestonica Cetinje Savjet za omladinsku i obrazovnu politiku Savjet za mlade	I kvartal 2021. Godine	Napravljen set stimulativnih mjera za rješavanje stambenih pitanja mladih u Prijestonici Cetinje	Vlada Crne Gore, Ministarstvo finansija, Prijestonica Cetinje	/
8. Specifični cilj: Obezbiđena veća dostupnost zdravstvenih usluga osjetljivim grupama (OSI i Romi)					
8.1. Obezbiđivanje pristupačnog toaleta za mlade OSI u okviru JZU „Dom zdravlja” i OB „Danilo I”	JZU Dom zdravlja, OB Danilo I, Prijestonica Cetinje, Ministarstvo zdravlja	IV kvartal 2020. Godine	- Obezbiđen pristupačan toalet za OSI u okviru JZU „Dom zdravlja” i OB „Danilo I”	JZU „Dom zdravlja” OB „Danilo I” Ministarstvo zdravlja Donacije	4.000 eura
8.2. Nabavka ginekološkog stola prilagođenog za preglede mladih OSI u okviru JZU „Dom zdravlja”	JZU Dom zdravlja, Prijestonica Cetinje, Ministarstvo zdravlja	II kvartal 2021. Godine	- Obezbiđen ginekološki sto prilagođen za preglede OSI u okviru JZU „Dom zdravlja”	JZU Dom zdravlja, Ministarstvo zdravlja, Donacije	8.000 eura
8.3. Organizovanje radionica u cilju promocije zdravih stilova života mladih Roma	Prijestonica Cetinje, NVO, JZU Dom zdravlja	Kontinuirano, počev od III kvartala 2020. godine (najmanje dvije radionice godišnje).	- Organizovano minimum jedna radionica godišnje - Učešće minimum 25 Roma na predavanjima/radionicama	Prijestonica Cetinje, NVO, JZU Dom zdravlja, Ministarstvo zdravlja, Donacije	500 eura
Ukupno:					16.600 €

KLJUČNI ISHOD E: Mladi imaju pristup kvalitetnim kulturnim sadržajima kao kreatori i konzumenti					
Aktivnost	Odgovorni / partneri u realizaciji	Vremenski okvir za realizaciju	Indikatori uspješnosti	Izvori finansiranja	Troškovi
1. Specifični cilj: Povećano interesovanje mladih da iniciraju kulturne sadržaje i aktivnosti					
1.1. Organizovanje promotivnih kampanja o kulturnim vrijednostima (promotivne aktivnosti, radionice, predavanja, panel diskusije, radio i tv emisije) u saradnji sa lokalnim javnim emiterom	Institucije kulture, lokalni javni emiter, Obrazovne ustanove, Civilni sektor	Kontinuirano	- Organizovati minimum pet promotivnih aktivnosti, radionica, predavanja, panel diskusije, radio i tv emisije u smislu promocije kulturnog nasleđa i afirmacije učešća mladih u kreiranju i iniciranju kulturnih sadržaja. -Učešće minimum 50 mladih po događaju	Prijestonica Cetinje, Obrazovne ustanove, NVO, Donatori	2.000 eura
1.2. Organizovanje zimskog ili ljetnjeg umjetničkog festivala mladih talenata Cetinja (izložbe, koncerte, poetske dane, književne večeri i dr)	Prijestonica Cetinje, fakulteti sa teritorije Cetinja, Turistička organizacije	Jednom godišnje	Organizovanje jednog događaja godišnje -Učešće minimum 50 mladih	Prijestonica Cetinje, Turistička organizacija Prijestonice Cetinje,	4.000 eura

	Prijestonice Cetinje, Ministarstvo kulture, NVO, drugi relevantni subjekti			Ministarstvo kulture, Fakulteti, relevantni subjekti, donatori	
1.3. Organizovanje inicijalnih sastanka Tima za rukovođenje Gradskim horom (profesori, učenici, studenti, zainteresovana javnost) * Pokretanje razgovora o formiranju Gradskog orkestra	Prijestonica Cetinje	I kvartal 2020. Godine	- Organizovani inicijalni sastanci - Dogovoreni dalji koraci u osnivanju Gradskog hora	Prijestonica Cetinje, fakulteti	/
1.4. Raspisivanje Javnog konkursa za izbor članova/ca Gradskog hora	Prijestonica Cetinje, NVO, talentovani pojedinci, drugi relevantni subjekti	II kvartal 2020. Godine	- Objavljen Javni poziv	Prijestonica Cetinje	/
1.5. Osnivanje Gradskog hora	Prijestonica Cetinje	II kvartal 2020. Godine	- Osnovan Gradski hor - Formiran tim za rukovođenje horom - Izabrani članovi/ce hora	Prijestonica Cetinje	/
1.6. Priprema Godišnjeg plana rada i Godišnjeg finansijskog plana za rad	Prijestonica Cetinje, drugi relevantni akteri	III kvartal 2020. Godine	- Izrađen Godišnji plan rada i finansijski plan za hor	Prijestonica Cetinje	/

Gradskog hora (za 2020. godinu)					
2. Specifični cilj: Povećana informisanost mladih o kulturno-istorijskom nasleđu, tj. elementima kulturne baštine					
2.1. Organizovati posjete srednjih škola muzejima	Srednje škole, muzejske jedinice, NVO	Kontinuirano	- Organizovati minimum jednu posjetu za svako odjeljenje muzejskim jedinicama	Prijestonica Cetinje, muzejske jedinice, srednje škole	/
2.2. Objavljivanje Javnog poziva (literarni konkurs) za prijave mladih autora na temu istorije i kulturnog nasljeđa grada i države	NVO	Kontinuirano	- Objavljen minimum jedan konkurs godišnje - Minimum 20 mladih godišnje prijavljeno	NVO	1000
3. Specifični cilj: Povećana pristupačnost objekata i institucija kulture mladim osobama sa invaliditetom					
3.1 Obezbeđivanje većeg stepena prilagođenosti objekata kulture OSI populaciji, u skladu sa Lokalnim akcionim planom za prilagođavanje javnih objekata i površina osobama sa invaliditetom	Kulturne institucije, Prijestonica Cetinje, NVO, donatori	Kontinuirano	- Veće prisustvo osoba sa invaliditetom na svim kulturno-umjetničkim programima u gradu (pozorišnim predstavama, književnim večerima, izložbama)	Prijestonica Cetinje, Ministarstvo kulture, NVO	/
Ukupno:					7.000 €

KLJUČNI ISHOD F: Uspostavljen efikasan normativni i institucionalni okvir za sprovođenje omladinske politike					
Aktivnost	Odgovorni / partneri u realizaciji	Vremenski okvir za realizaciju	Indikatori uspješnosti	Izvori finansiranja	Troškovi
1. Specifični cilj: Ojačana institucionalna podrška razvoju omladinske politike					
1.1. Osnovan Savjet za omladinsku i obrazovnu politiku (kao skupštinsko radno tijelo)	Skupština Prijestonice Cetinje	I kvartal 2020.	- Osnovan Savjet za omladinsku i obrazovnu politiku	Skupština Prijestonice Cetinje	200 Objava u službenom listu
1.2. Formiranje i podrška Savjetu za mlade	Prijestonica Cetinje Skupština Prijestonice Cetinje	II kvartal 2020. godine	- Donesen akt o formiranju Savjeta za mlade - Osnovan Savjet za mlade - Organizovana minimum dva sastanka godišnje	Prijestonica Cetinje Skupština Prijestonice Cetinje	200 Objava u Službenom listu
1.3. Pripremiti dvogodišnji plan rada Savjeta, u skladu sa LAPM-om, odnosno Godišnjim planom akcije za 2020-2021, te osmisliti način praćenja/monitoringa implementacije LAPM-a	Prijestonica Cetinje	I kvartal 2020. Godine	- Pripremljen Godišnji plan rada i osmišljena metodologija praćenja uspješnosti implementacije LAPM-a	Prijestonica Cetinje	/

1.4. Vršenje monitoringa i evaluacije uspješnosti realizacije/implementacije LAPM-a za dvogodišnji period	Prijestonica Cetinje, Savjet za mlade, Savjet za omladinsku i obrazovnu politiku, Sekretarijat za kulturu, sport i mlade	Kontinuirano	<ul style="list-style-type: none"> - Redovna evidencija procesa implementacije LAPM-a - Evaluacija uspješnosti realizacije i ispunjenosti postavljenih indikatora uspješnosti - Priprema godišnjih akcionih planova i izvještaja o realizaciji LAPM-a 	Prijestonica Cetinje	/
2. Specifični cilj: Dodatno ojačani institucionalni mehanizmi za učešće mladih u životu zajednice					
2.1. Sprovođenje sveobuhvatnih istraživanja o položaju i potrebama mladih u Prijestonici Cetinje, sa posebnim akcentom na oblasti koje se odnose na ključne ishode LAPM-a. Cilj istraživanja je prikupljanje informacija za pripremu Godišnjih akcionih planova, a na osnovu potreba mladih	NVO	III kvartal 2021	- Sprovedeno istraživanje među mladima od 15 do 30 godina (ispitano minimum 200 mladih)	NVO	1000 eura

2.6. Organizovati Godišnju konferenciju mladih „Mladi u procesu donošenja odluka" - koja će imati za cilj da predstavi rezultate LAPM-a za prethodnu godinu, sa akcentom na dobijanje komentara i sugestija za pripremu godišnjih akcionih planova	Prijestonica Cetinje, NVO koje sprovode omladinsku politiku, Učenički parlament Studentski parlament	Kontinuirano	- Organizovana minimum jedna konferencija godišnje - Učešće minimum 50 mladih po konferenciji	Prijestonica Cetinje, NVO koje sprovode omladinsku politiku, Učenički parlament Studentski parlament, Donatori	800 Materijal za konferenciju Osvježenje Ozvučenje
Ukupno:					2.200€

7. Monitoring i implementacija

Monitoring i implementaciju LAPM-a će sprovoditi Sekretarijat za kulturu, sport i mlade. Proces implementacije podrazumijeva koordinaciju realizacije predloženih mjera i aktivnosti, u okviru svih predloženih oblasti. Naime, Sekretarijat će, u saradnji sa Savjetom za mlade i druge identifikovane aktere realizacije LAPM-a uključiti u realizaciju predloženih aktivnosti, dok će se finansijska podrška obezbjeđivati iz više izvora.

Monitoring će se vršiti putem različitih metoda, a podrazumijevaće Godišnje izvještaje o realizaciji LAPM-a, na osnovu Godišnjih akcionih planova, koje će pripremati resorni sekretarijat i Savjet za mlade. Prilikom pripreme Godišnjeg izvještaja o implementaciji, vodiće se računa o ispunjenosti indikatora uspješnosti, koji su precizirani za svaku planiranu aktivnost i mjeru.

Prema Zakonu o mladima (član 14) Opština je dužna da godišnji izvještaj o realizaciji lokalnog akcionog plana za mlade dostavi Ministarstvu sporta i mladih, najkasnije do 15. februara tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

8. Akteri u procesu kreiranja Lokalnog akcionog plana za mlade

Učesnici u procesu izrade LAPM-a su: predstavnici NVO Lovćen, predstavnici lokalne samouprave, eksperti, članovi Radne grupe, te indirektno - mladi od 15 do 30 godina, stanovnici/ce Cetinja. U dodatnu doradu dokumenta bili su uključeni eksterni eksperti.

Tim za implementaciju projekta „Strateško planiranje po mjeri mladih“, u okviru kojeg je izrađen Lokalni akcioni plan za mlade, činili su:

- Filip Stanojević - NVO Lovćen
- Sandra Perović - Prijestonica Cetinje, Sekretarijat za kulturu, sport i mlade

Članovi radne grupe su izabrani na osnovu Javnog konkursa, koji je sprovela Prijestonica Cetinje, a činili su je predstavnici lokalne uprave, institucija, javnih ustanova, nevladinih organizacija i mladih.

ČLANOVI RADNE GRUPE:

- Ana Leković - Udruženje paraplegičara Cetinje
- Bojana Ivanović - JU Gimnazija Cetinje
- Bojana Vulaš - JU Centar za dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom
- Dejana Rudović - NVO Džonatan Livingston
- Filip Stanojević - NVO Lovćen
- Milena Stanojević - NVO Aktivna zona
- Milica Marković - NVO Građanski kreativni centar
- Petar Špadijer - JU Gimnazija Cetinje
- Petra Božović - JU Gimnazija
- Sandra Perović - Prijestonica Cetinje, Sekretarijat za kulturu, sport i mlade

9. Skraćenice

EU - Evropska unija

JU - Javna ustanova

JZU - Javna zdravstvena ustanova

KUD - Kulturno umjetničko društvo

LAPM - Lokalni akcioni plan za mlade

MONSTAT - Republički zavod za statistiku Crne Gore

MOP - Materijalno obezbjeđenje porodice

MUP - Ministarstvo unutrašnjih poslova

NPAM - Nacionalni plan akcije za mlade

NVO - Nevladina organizacija

OB - Opšta bolnica

OSI - Osobe sa invaliditetom

PJ - Područna jedinica

RE - Romi i Egipćani

RTV - Radio televizija

RYCO - Regionalna kancelarija za saradnju mladih

UNICEF - Dječji fond Ujedinjenih nacija

ZZZCG - Zavod za zapošljavanje Crne Gore